

Cooperativismo e Enonomía Social, nº 28 (2005-2006), pp. 233-241

A CAPITALIZACIÓN DA PRESTACIÓN POR DESEMPREGO COMO MEDIDA DE FOMENTO DO COOPERATIVISMO

Miriam TRILLO OJEA

1.- As Sociedades Cooperativas como alternativas de emprego.

Nunha sociedade como a actual con elevadas taxas de paro e difíciles comezos para xoves e desempregados, a mellora do panorama laboral preséntase como un obxectivo prioritario. Isto xustifica o deseño de das actuais políticas de axuda ao autoemprego.

Así as cousas, e tendo en conta a dificultade que o comezo do autónomo implica, foméntanse tamén outras iniciativas parellas de similar atractivo para o traballador. En concreto, dada a caracterización das sociedades cooperativas¹ -como empresas formadas por persoas que explotan unha actividade sobre a base da axuda mutua, a través da creación dun patrimonio común e na busca da atribución de resultados aos socios en función da súa aportación, cunha clara primacía das persoas e do traballo sobre os recursos de produción-, foméntase o cooperativismo, como proposta democrática e participativa na que os emprendedores poden desenvolver as súas iniciativas solidarias e eficazmente xerando, ao tempo, emprego estable. Máis concretamente, favorécese a creación de coopera-

---

¹ As cooperativas tamén se caracterizan pola prestación de servizos e satisfacción de necesidades e aspiracións dos seus socios en interese da comunidade, así como pola distribución dos resultados en función da actividade, o capital variábel, a estrutura e xestión democrática, un réxime de libre adhesión e baixa voluntaria, a propiedade conxunta, e a participación activa dos seus socios.

tivas de traballo asociado e á incorporación de socios de traballo² a cooperativas preexistentes³.

Por conseguinte, cabe caracterizar ámbalas dúas figuras, destacando as principais semellanzas e diferenzas existentes entre os socios das cooperativas de traballo asociado e os socios traballadores de calquera outra cooperativa⁴. En canto as semellanzas, en primeiro lugar coinciden na normativa de disciplina que lles é aplicábel. O réxime de Seguridade Social -en adiante SS- de suxeición⁵ -o socio traballador cotiza, á súa libre elección⁶, ben polo réxime xeral da SS, ben polo especial de autónomos- é tamén unánime. Nembargantes, é habitual que as diferentes comunidades autónomas -en adiante CCAA- establezan especialidades a este respecto. Así, na comunidade galega⁷ os socios de traballo das cooperativas, son en todo caso asimilados a traballadores por conta allea, sometidos ao réxime xeral da SS.

En canto as diferenzas, basta con caracterizar as cooperativas de traballo asociado, que se distinguen polo seu obxecto ademais de económico e social, laboral: a empregabilidade dos seus socios. O socio traballador ten a dobre condición de empresario -socio- e traballador -prestador de servizos-, polo que ha de estar tanto ás normas de tipo disciplinario⁸ como ás laborais. Ademais, a súa relación laboral reviste outras peculiaridades de

---

² Artigo 1, Capítulo I, Título I da Lei 5/1998, de 18 de decembro, de cooperativas de Galiza . DOG de 30 de decembro.

³ A Dirección Xeral de Fomento da Economía Social e do Fondo Social Europeo, fomenta a incorporación de colectivos especialmente desfavorecidos como socios traballadores en cooperativas. Así, bonifica a incorporación de xoves menores de 30 anos cun 35% durante os doce primeiros meses, e cun 25% no segundo. Pola súa parte os desempregados de larga duración terán unha bonificación do 40% durante o primeiro ano e do 30% o segundo; os maiores de 45 anos do 45% durante o primeiro ano e do 40% durante o resto de tempo de pertenza á sociedade. Ademais, no suposto de contratación de mulleres todas estas porcentaxes incrementase en cinco puntos.

⁴ Dacordo co establecido no artigo 21 da Lei 5/1998, “nas cooperativas de primeiro grado que non sexan de traballo asociado, de explotación comunitaria da terra ou de recursos acuícolas e nas cooperativas de segundo grado, os socios só poderán adquirir a condición de socios de traballo, se os estatutos o prevén”.

⁵ Dacordo co Real Decreto Lexislativo 1/1994, de 20 de xuño, polo que se aproba o Texto Refundido da Lei Xeral da Seguridade Social.

⁶ No caso dos socios de cooperativas de traballo asociado, a opción é para tódolos traballadores e ven establecida nos estatutos da Sociedade.

⁷ Artigo 21.6 da Lei 5/1998.

⁸ Ha de estarse á Lei de cooperativas da CA de que se trate, aos estatutos da sociedade, así coma aos acordos da Asemblea Xeral.

tipo remuneratorio, como o “anticipo laboral”, que é o dereito do socio traballador a percibir periódica e habitualmente, en prazo non superior a unha mensualidade a percepción económica que lle corresponda pola prestación dos seus servizos.

2.- Capitalización da prestación por desemprego. Requisitos.

A capitalización da prestación por desemprego é unha medida de estímulo laboral, prevista no artigo 228 da Lei Xeral da SS como unha modalidade de pago caracterizada pola entrega da totalidade do seu importe nun único momento e por adiantado, en supeditada en todo caso ao seu establecemento nalgún programa oficial de fomento do emprego.

Inicialmente prevista no RD 1044/1985, de 19 de xuño, polo que establece o abono da prestación por desemprego na súa modalidade de pago único⁹, esta medida atopa a súa norma fundamental na disposición transitoria cuarta¹⁰ da Lei 45/2002, de 12 de decembro, de reforma da protección por desemprego e mellora da ocupabilidade¹¹. Esta norma, configura o pago único como unha medida de impulso da ocupación laboral activa, na procura de facilitar a posta en marcha de iniciativas de autoemprego, permitindo que os beneficiarios dunha prestación contributiva de desemprego aos que lle resten alomenos tres meses por percibir, poidan acceder ao abono total ou parcial do cobro pendente, ben a fin de obter o desembolso necesario para o inicio dunha nova actividade, ben para subvencionar as cuotas á SS durante o seu desenvolvemento.

Máis concretamente, a incorporación como socios traballadores en cooperativas é un dos motivos máis aducidos á hora de solicitar o pago único da prestación. Tanto é así que esta medida, nos últimos catro anos, favoreceu a unha media de catro mil traballadores, que na súa meirande parte capitalizaron toda a prestación nun só pago¹² e se mantiveron alomenos dous anos na nova actividade. Así as cousas, e dada a alta taxa de desemprego existente, queda probado que esta medida á postre ven a aumentar os ingresos da SS, por axudar á rápida e duradeira incorporación dos seus beneficiarios ao mercado de traballo.

---

⁹ BOE do 2 de xullo.

¹⁰ A partir de agora, DT 4ª.

¹¹ BOE de 13 de decembro.

¹² Informe sobre a capitalización da prestación por desemprego. Servizo Público de Emprego Estatal. Madrid, 11/ 02/ 05.

Finalmente, en canto aos requisitos actualmente esixidos para o acceso a esta prestación, cabe facer unha clasificación en: requisitos do beneficiario, da prestación de desemprego, e da actividade profesional a desenvolver. Así, en primeiro lugar, o agraciado ten que estar desempregado no momento de presentación da solicitude, ou o que é o mesmo, o feito de que o pago único da prestación teña unha finalidade de fomento do emprego, non pode levar a confusión no sentido de considerar a posibilidade de que o traballador inicie a actividade para a que require o dereito, ou se dé de alta na SS para o seu exercizo, previamente á súa petición. E neste mesmo orde de cousas, establécese que só poderán beneficiarios desta medida os desempregados que non mantiveran vínculo contractual previo coa sociedade á que desexa incorporarse, ou que de mantelo este non fose superior aos vinte e catro meses. En segundo lugar, existe unha esixencia de carácter contributivo da prestación, o que implica que ha de tratarse dunha prestación con orixe no cese definitivo dunha relación laboral previa¹³. Asimesmo, imponse un mínimo de tres mensualidades pendentes de cobro. En terceiro e último lugar, en canto á actividade profesional a desenvolver, permítese tanto a incorporación en calidade de socio traballador ou de traballo en cooperativas ou sociedades laborais xa existentes, como a súa constitución. En todo caso, a estabilidade na nova situación laboral é un requisito ineludible, non sendo habilitante o traballo temporal.

Agora ben, dada a gran axuda que produce esta medida aos seus beneficiarios e a fin de evitar abusos, establécense unha serie de limitacións na súa concesión. Así as cousas, o pago único non se concede a aquelas persoas que xa o disfrutaran durante os catro anos anteriores ao momento da nova solicitude. A fin de evitar o fraude, unha vez cobrado tamén se pode esixir o seu reembolso, naqueles casos en que non se iniciara a actividade para a que se solicitou no prazo máximo dun mes dende a resolución da concesión do dereito, e isto é así porque o contrario denotaría a innecesiedade da dispoñibilidade inmediata de efectivo.

3.- Evolución e novidade lexislativa.

Delimitados os conceptos de cooperativa de traballo asociado, socio de traballo e capitalización da prestación por desemprego, cumpre agora determinar e interrelacionar as normas e incentivos que lle son de

---

¹³ O cese definitivo non se produce cando a prestación percibida deriva dun Expediente de Regulación de Emprego de suspensión ou redución da xornada, nin no caso de que se manteña a condición de traballador fixo discontinuo nunha empresa.

aplicación. A este fin, e antes de entrar na novidade lexislativa deste último ano, faise un pequeno repaso polo ítem normativo desta materia.

A primeira referencia legal neste senso atópase no artigo 23.3 da Lei 31/1984, de 2 de agosto, de protección por desemprego¹⁴, que establece a posibilidade, cando así o determine algún programa de fomento do emprego, de que a entidade xestora abone dunha soa vez a totalidade do importe actualizado da prestación de nivel contributivo, correspondente ao período ao que teña dereito o traballador en función das cotizacións efectuadas. Esta disposición serve de base para a elaboración do RD 1044/1985¹⁵, que redactado en resposta a un proxecto de mellora da ocupación, ten por finalidade propiciar a iniciativa do autoemprego dos parados, facilitándolle tanto o inicio dunha actividade emprendedora – calquera que sexa a súa natureza–, como a incorporación en calidade de socios de traballo a sociedades cooperativas ou laborais.

Posteriormente, a fin de potenciar a economía social aprobouse a Lei 22/1992, de 30 de xullo, de medidas urxentes sobre o fomento do emprego e a protección por desemprego¹⁶, que limita a posibilidade de cobro da prestación por desemprego na súa modalidade de pago único, aos suxeitos que a soliciten a fin de exercer unha actividade profesional como socios traballadores dunha cooperativa de traballo asociado ou sociedade anónima laboral, suprimíndoa para o resto dos colectivos¹⁷.

---

¹⁴ BOE de 7 de maio.

¹⁵ Vid. Artigo 1. “Os que sexan titulares do dereito á prestación por desemprego de nivel contributivo, por cesar con carácter definitivo na súa actividade laboral, poderán percibir dunha soa vez, o valor actual do importe da que lle puidera corresponder en función das cotizacións efectuadas, cando acrediten ante o INEM que van a realizar unha actividade profesional como traballadores autónomos ou socios traballadores dunha cooperativa de traballo asociado ou sociedade que teña o carácter de laboral segundo as correspondentes normas do Ministerio de Traballo e SS. O valor actual do importe total da prestación calcularase descontando da prestación mensual que lle corresponda o interese básico do Banco de España. A percepción da prestación polo seu valor actual será compatíbel con outras axudas que para a promoción do traballo autónomo ou a constitución ou integración en cooperativas ou sociedades laborais puidieran obterse”.

¹⁶ Actualmente, esta Lei só mantén a súa DT 2ª. O resto do seu articulado derogouse pola Lei 64/1997, de 26 de decembro, pola que se regulan os incentivos en materia de SS e de carácter fiscal para o fomento da contratación indefinida e a estabilidade no emprego.

¹⁷ Esta norma suprime, na súa DA segunda, todas as referenzas a traballadores autónomos e a promoción do traballador autónomo do número 1 do artigo 1º e artigo 6º, respectivamente, do RD 1044/1985.

A continuación, a Orde de 13 de abril de 1994, pola que se establecen as bases reguladoras da concesión das subvencións consistentes no abono, aos traballadores que fixesen uso do dereito previsto no artigo primeiro do RD 1044/1985 (...), de cuotas á SS¹⁸, engade unha nova axuda para os traballadores que tras percibir a prestación por desemprego na súa modalidade de pago único, se constituísen en socios dunha cooperativa de traballo asociado ou sociedade anónima laboral. Fixa o seu dereito ao abono por parte do Instituto Nacional de Emprego do 50% da cuota da SS calculada sobre a base mínima de cotización, que lle corresponda pagar como autónomo, e no suposto dos traballadores por conta allea o abono corresponde ao 100% da aportación do traballador ás cotizacións á SS, e todo isto durante os meses nos que lle correspondera percibir a prestación por desemprego capitalizada.

Un terceiro momento, ven marcado pola anteriormente mencionada Lei 45/2002¹⁹, que unificando as anteriores medidas, na súa DT 4^a²⁰ habilita á entidade xestora para o abono da prestación por desemprego de nivel contributivo en pago único ou trimestral aos beneficiarios que desexen constituír ou incorporarse de forma estable e a tempo completo, como socios traballadores ou de traballo a cooperativas ou sociedades laborais preexistentes nas que non cesaran previamente. Ademais, prevé a posibilidade de capitalización da prestación dos minusválidos de grao igual ou superior ao 33% que pretendan constituírse como traballadores autónomos²¹.

En concreto, o pago único realizarase polo importe que corresponda á aportación obrigatoria disposta con carácter xeral en cada cooperativa, ou á adquisición de accións ou participacións do capital social dunha sociedade laboral, en ambos casos na contía necesaria para acceder á condición de socio, ou para iniciar a actividade -incluído o importe das cargas tributarias-, co límite máximo do 20% do importe da prestación por desemprego de nivel contributivo pendente de percibir. Pola súa parte, o abono trimestral terá por finalidade subvencionar a cotización do traballador á SS, de modo que a contía desta prestación se corresponderá co

---

¹⁸ BOE de 28 de abril.

¹⁹ Comunmente chamada “lei de reforma do desemprego”.

²⁰ Pola que se regula o programa de fomento do emprego na economía social e do emprego autónomo.

²¹ Así as cousas, a DT 4^a da Lei 45/2002, relativa ao programa de fomento do emprego en economía social e emprego autónomo, mantén o previsto no RD 1044/1985.

importe da aportación íntegra do traballador á SS calculada en días completos de prestación.

Outra medida salientábel, aínda que non cooperativista, é a posibilidade que ofrece aos que sen ter minusvalía algunha pretendan constituirse como traballadores autónomos. Neste suposto, o abono dunha soa vez realizarase polo importe que corresponda á inversión necesaria para desenvolver a actividade, co límite máximo do 20% do importe da prestación non percibida.

Finalmente a Lei 36/2003, de 11 de novembro, de medidas da reforma económica²², seguindo a liña marcada pola Estratexia Europea de Emprego²³ amplía o cadro de posíbeis beneficiarios da medida, considerando outra posibilidade de acceso ao pago único ou agrupado por trimestres da prestación, a de aqueles traballadores que aínda cesando na cooperativa ou sociedade laboral de que se trate, non mantiveran con ésta un vínculo contractual previo superior aos doce meses²⁴.

---

²² BOE de 12 de novembro.

²³ Enmárcase no artigo 2 do Tratado de Roma, que cita a promoción dun alto nivel de emprego entre as súas misións principais. O elevado nivel de desemprego da Unión Europea levou á inclusión dun título específico sobre o emprego no Tratado de Amsterdam (xuño 1997), no que se establecían o fomento do emprego, a mellora das condicións de vida e traballo, unha protección social axeitada, o diálogo social, a consecución dun nivel de emprego elevado e duradeiro, e a loita contra a exclusión, como obxectivos prioritarios da política europea. A fin de concretalas medidas necesarias para alcanzar estes obxectivos ese mesmo celebrouse en Luxemburgo, un Consello Europeo Extraordinario sobre o emprego no que se decidiu a posta en marcha dunha Estratexia Europea para o Emprego, baseada en catro pilares: a mellora da capacidade de inserción profesional, o desenvolvemento do espírito de empresa, o fomento da capacidade de adaptación das empresas e os traballadores, e finalmente o reforzamento da política de igualdade de oportunidades, pilares que han de sustentar os diferentes plans nacionais de acción para o emprego. Así as cousas, o plan español para el 2000-2006, prevé entre outras actuacións, axudas ao emprego xuvenil, programas combinados formación- emprego, axudas ao autoemprego e fomento da economía social, información, asesoramento e formación para a creación de empresas.

²⁴ Cfr. Disposición Final Terceira, relativa ao abono da prestación por desemprego na súa modalidade de pago único, polo que se modifica a DT 4º.1.1ª. da Lei 45/2002, quedando redactado nos seguintes termos: “a Entidade Xestora poderá abonar o valor actual do importe da prestación por desemprego de nivel contributivo aos beneficiarios de prestacións cando pretendan incorporarse, de forma estable, como socios traballadores ou de traballo en cooperativas ou en sociedades laborais, sempre que non mantiveran un vínculo contractual previo con ditas sociedades superiores aos 12 meses, ou construílas, ou cando ditos beneficiarios pretendan constituirse como traballadores autónomos e se trate de persoas con minusvalía igual ou superior ao 33%”.

Continuando con esta política extensiva do ámbito de aplicación da capitalización, e co obxectivo de promover o autoemprego a través do paso de políticas pasivas de protección por desemprego, a políticas activas de emprego. A novidade do 2005 chega no ámbito financeiro coa Orde TAS/3501/2005, de 7 de novembro, de Subvenciones para o fomento do emprego en cooperativas e sociedades laborais²⁵, e no laboral co RD 1413/2005, de 25 de novembro, polo que se modifica a DT cuarta da Lei 45/2002 de reforma do desemprego, que volve a ampliar o ámbito de disfrute das medidas públicas de financiación do autoemprego²⁶.

Tras uns anos de aplicación da medida e á vista dos positivos resultados alcanzados, o novo RD incorpora numerosas melloras na aplicación e tramitación do pago único do desemprego como medida de fomento da ocupación. En concreto, as novidades máis destacadas son:

1. A extensión do ámbito de aplicación da medida ou do espreito dos posibles beneficiarios do pago único da prestación. Así, tódolos traballadores cesados da cooperativa ou sociedade laboral á que se pretenden incorporar de forma estable como socios, poderán facelo sempre que a súa relación contractual previa fose inferior a vintecatros meses – lémbrese que o anterior prazo máximo de prestación de servizos na sociedade era de doce meses-.

2. O incremento dos conceptos susceptibles de motivar a capitalización. Isto é, permite que o abono da prestación se extenda tamén, no caso da cooperativa, ás aportacións ao capital social e á cuota de ingreso – primeiramente o abono tan só se podía destinar á aportación xeral obrigatoria establecida pola cooperativa-.

3. Nesta busca de facilitar ao contribuínte o máximo posíbel a súa autocontratación, reduce o prazo de pago da prestación a fin de subvencionar as súas cotizacións, pasando de trimestral a mensual, ou o que é o mesmo, permite o abono mensual do desemprego a fin de subvencionar a nova cotización do traballador á SS.

4. A derradeira modificación introduce unha regra cuarta pola que se establece a esixencia de que a solicitude de abono da prestación por desemprego en todo caso de data anterior ao feito que a motive, é dicir, anterior á incorporación ou constitución da cooperativa ou sociedade laboral ou ao inicio da actividade como autónomo.

---

²⁵ BOE de 11 de novembro.

²⁶ BOE de 15 de decembro.

5. Finalmente cabe citar outra medida que, se ben non afecta ao cooperativismo, si é relevante en tanto medida de fomento do autoemprego: amplíase do 20 ao 40% a porcentaxe de capitalización de prestación daqueles que sen ter minusvalía algunha, pretendan constituirse como traballadores autónomos

En resumo, o RD 1413/2005 busca fomentar o autoemprego, ampliando os límites impostos para a obtención do pago único da prestación por desemprego que funciona a modo de préstamo ou anticipo da SS aos traballadores en paro, a fin de facilitarlles o inicio dunha nova actividade e consecuentemente a súa reincorporación á cotización.

Máis concretamente, logo da última reforma lexislativa operada os beneficiarios da prestación por desemprego que constitúan unha cooperativa de traballo asociado ou se incorporen como socios traballadores ou de traballo a unha cooperativa ou sociedade laboral preexistente, poden solicitar -previamente á acción antes indicada- á SS o desembolso do pago único e adiantado da prestación, polo importe total da aportación obrigatoria ou voluntaria, ou da cuota de ingreso necesaria para a adquisición da condición de cooperativista²⁷ –obviamente ata o límite da contía da prestación pendente de cobro-. Nembargantes, se o importe da aportación fose inferior á contía da prestación pendente de percibir ou de non esixirse desembolso algún para acadar a condición de socio traballador, aínda poderíase solicitar o abono simultáneo do remanente da prestación a fin de financiar as cuotas da cotización á SS durante o desenvolvemento da actividade²⁸.

---

²⁷ Agora ben, estes pagos non se estenden a desembolsos futuros nin aos pagos aprazados que correspondan, xa que o contrario suporía o seu cobro indebido, procedendo o seu reintegro.

²⁸ Neste caso, mensualmente aboarase unha cantidade fixa equivalente ao importe da cuota como traballador por conta propia do Réxime Especial de Traballadores Autónomos, de Traballadores do Mar ou de Agrarios da SS o ao importe da aportación íntegra do traballador á cuota do Réxime Xeral da SS en función do réxime no que figure de alta no momento de inicio da actividade, ata esgotar o remanente.

